

## **Práger László megnyitója Hetey Katalin szobrászművész „Rész és egész” című kiállításán 2004. június 24-én a budapesti Vadnai Galériában<sup>1</sup>**

Tisztelt Vendégeink! Hölgyeim és Uraim!

A megnyitó az utolsó, úgy látszik elkerülhetetlen akadály, amely egy kiállítás, a festmények, a szobrok megtekintése útjában áll. Hogy könnyebben átlépjük ezt az akadályt, engedjék meg, hogy a szokásosnál valamivel kötetlenebbül, szabadabban szóljak Önökhöz, osszam meg nemcsak magam, hanem a kiállító művész Hetey Katalin néhány gondolatát Önökkel.

A megnyitóra való felkérés bármily megtisztelő volt is, úgy gondoltam: közgazdász lévén számomra távoli e feladat. (Az egyetlen fiatalkori „kisiklás” az akkor még rajongóktól távolról sem körülvelt Lossonczy Tamás első nagy műcsarnokbeli kiállításának 1978-as megnyitója volt). És nem győzött meg az sem, hogy évtizedeken keresztül gyűjtőként, mondhatnám Kernstoktól Konokig a XX. századot átfogva a képek–szobrok mellett nagy művészek közelségét is magam mellett tudhattam, vagy tudom: Anna Margit, vagy Bálint Endre személyes rokonszenvét, Barcsay Jenő, vagy a most is alkotó művészeket tekintve Lossonczy Tamás, Gyarmathy Tihamér, Konok Tamás és Hetey Katalin mély barátságát.

Döntésem mégis meglehetősen hamar megváltozott, amikor néhány héttel ezelőtt az esti beszélgetés első mondataiban Hetey Katalin közölte: a kiállítás címe „Rész és egész” lesz, amely összefüggés gondolkodásmódját „művészi munkáját meghatározza és amely Heisenberg egyik alapvető könyvének címe is. Aztán szólt a „kinn és benn” egységéről, a világ és az ember kapcsolatáról. És ebben a pillanatban eldőlt a megnyitó sorsa.

Első, az Akadémiai Kiadónál 1986-ban megjelent közgazdasági könyvem „A gazdaságon innen és túl” bevezető oldalain szerepel egy híres filozófus-fizikusra való hivatkozás és – most már természetesnek tűnik – ez a fizikus Heisenberg. Aztán fő filozófiai alapvetéseire hivatkozom és ma is vallom, a „rész és az egész” felfogása, szétválasztása és összeillesztése nélkül nem oldható meg, de meg sem fogalmazható semmiféle gazdasági kérdés, vállalati gazdasági probléma, nemzeti gazdaságpolitika, vagy éppen egy ország jövőképe.

---

<sup>1</sup> Práger László közgazdász, egyetemi tanár, a Magyar Tudományos Akadémia doktora

És szólok a „kinn és benn” egységéről, az „ember és a világ” kapcsolatáról abban a könyvben és egy most megjelent új kötetben is, mert a gazdaság sem szűkíthető le a gazdasági világ megfigyelésére, törvényszerűségeinek vizsgálatára, vagy megalkotására. A gazdaság is csupán az ember és a világ érdekeinek és értékeinek szélesebb felfogásában, a kinn és a benn kapcsolódásában, harmóniájában nyeri el értelmét, találhatja meg célját.

Mindez azt jelenti: a világfelfogásban, a világ látásában és megközelítésében nincsenek nagy távolságok egy művész, egy szobrász, vagy egy a sokszor kézzelfoghatóbbnak gondolt világ dolgaival foglalkozó közgazdász; bővítve a kört - általában az emberek között. Nem lehetnek, vagy nem lehetnének, mert bár a világnézet lehet különböző, a világ-képe már hasonló, maga a világ és létének szerkezete, értelme azonban egységes. Ez az üzenet különösen fontos a XXI. század elejének különös, sokszor ellenséges, de legalábbis ellentmondásos világában, vagy Magyarországon.



Hetey Katalinnal a beszélgetés akkor, azon a szerda estén és az azt követő napokban aztán folytatódott, és néhány gondolatot e beszélgetésekről megosztok Önökkel.

A művész az alkotás folyamatáról szólva a fizikus-filozófus Einsteint idézte: „Az elmélet határozza meg, mi az, amit megfigyelhetünk.”. Nekem, a közgazdásznak Anna Margit festőművész Fillér utcai műteremlakásában évtizedekkel ezelőtt mondott szavai jutottak eszembe: „Ha előbb nincs meg a fejemben az, amit le akarok festeni, akkor nem leszek rá képes.”

De evvel együtt mindegyik művész a természetből, a világ egészéből indul ki. Barcsay Jenő azt mondta nekem: „a természet nélkül nem tudnék élni és festeni”, Gyarmathy Tihamér, Lossonczy Tamás, vagy Konok Tamás a természet, a világ rejtett arcát keresi, szerkeszti meg.

Az alkotás meghatározó alapja az anyag. Hetey Katalin azt mondja: minden anyagnak megvan a maga önéletrajza, curriculum vitae-je, amelyet magában hordoz. De az anyagokból a művész kiválasztja az aktuális gondolataihoz, érzéseihez legközelebbi tartalmat hordozót és azt alakítja. Hetey Katalin szobraiban a primer formát felbontja, az anyag egészéből, így a hasárból, a gömbből-ahogy azt az előttem lévő két teremben látni fogják - felfedi a részeket. De meghagyja az anyag „önéletrajzát”, magában hordozott múltját és mai létét. Nem elvesz belőle, hanem felosztva részekre bontja, egyszerre meghagyva és egyúttal új formát teremtve.

Az anyag, a gömb, a hasáb megtartja végtelen egységét, de egyúttal teret enged a szétválásnak, a kitárulkozásnak, a mozgásnak.

Hetey Katalin elmondta: dialógus kezdődik a rész és az egész, a forma és a tér között, és az önmagából való kilépéssel, a mozgással egyúttal valami új is születik: a tér és az idő. És még egy dialógus kezdődik: párbeszéd, szerencsés esetben találkozás a mű és a befogadó között.



Végül egy befejező, kicsit másfajta megközelítésű gondolat a részről és az egészről.

Önök Hetey Katalin művészetének, alkotásainak egy részét láthatják itt e kiállító teremben. Más részük – a gazdag élet pálya-útját követve – múzeumokban, kiállításokon, magángyűjtőknél és köztereken: Párizsban, New Yorkban, Washingtonban, Zürichben, Tuniszban, Tokióban, Prágában, Berlinben, Varsóban és Budapesten, Miskolcon - legközelebb pedig a győri kiállításon láthatók. Nemcsak szimbolikusan, a művész életútja termékeként a fizikai valóságban is a világ különböző pontjain élő, létező sok-sok rész alkotja az átfogó egészet.

Most, e megnyitó végén – Hetey Katalinnal együtt- arra kérem Önöket, hogy a szobrokhoz, a képekhez lépve kezdjék meg párbeszédüket a művekkel. Keressék és találják meg bennük saját örömeiket, bánataikat, vívódásaikat, belső harmóniájukat; érezzék meg e részekben az egészet.

E gondolatokkal a kiállítást megnyitom.

Práger László, Budapest.

2004. június.